

مناسب و مؤثر برخورد با کودکان آسیب‌دیده آشنا شدند. ۳۰ نفر از امدادگران تخصصی خدمات بهداشت روان جمعیت هلال احمر نیز آموزش‌های لازم را دیدند.

با توجه به اهمیت شرکت در مراسم عزاداری در تسهیل سپری کردن سوگ، برنامه‌های بهداشت روانی در مراسم روزهای چهلم و عید قربان ادغام شد و هماهنگی با نهادهای مذهبی مستقر در منطقه صورت گرفت. در این راستا، هم‌چنین ۲۰۰۰ پمفلت مخصوص روحانیون تهیه و توزیع گردید. در هفته‌های اخیر فعالیت‌های بیشتری در جهت همکاری با معتمدین محلی و سازمان‌های غیردولتی و جذب نیروهای مددکار اجتماعی انجام شد.

پایش و ارزیابی برنامه و اجرای ۲ طرح اصلی ارزیابی با همکاری پژوهشگران علوم رفتاری و همه‌گیرشناسی در حال انجام است. ارزیابی کیفی گویای تأثیر چشم‌گیر مداخله می‌باشد. در زمان انتشار گزارش بیش از ۵۰ روانشناس و روانپزشک و دستیار روانپزشکی در منطقه حضور دارند. برنامه مداخله‌های روانی-اجتماعی که برای نخستین بار در مقیاسی گسترده و با کیفیت خوب انجام می‌شود، مورد توجه سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته و سازمان یونسف حمایت مالی از آن را آغاز نموده است. سازمان جهانی بهداشت ضمن حمایت از برنامه در حال اعزام تیمی برای آغاز حمایت عملی از آن می‌باشد.

در پایان از همکاری انستیتو روانپزشکی تهران در اجرای برنامه‌ها سپاسگزاری و قدردانی می‌شود. فعالیت‌هایی برای هماهنگی بین بخشی با همکاران عزیز در بهزیستی و هلال احمر نیز در جریان است تا بتوان فعالیت‌های بهداشت روان در منطقه را بیش از گذشته هماهنگ نمود. بدین وسیله از نهادهای یادشده نیز تشکر می‌گردد.

برنامه‌های یادشده در زمینه بهداشت روان با تلاشی روزافزون در زمان انتشار نشریه در حال اجرا می‌باشد.

گزارش فعالیت‌های انستیتو روانپزشکی تهران و مرکز تحقیقات بهداشت روان در ارتباط با زلزله بم

به دنبال فاجعه هولناک زلزله بم در ساعت ۵ بامداد روز جمعه ۸۲/۱۰/۵ و گسترده بودن زیان‌های مالی و جانی به افراد آسیب‌دیده و ضرورت رسیدگی و توجه به آسیب‌های روانی و عاطفی، گروهی از استادان، روانپزشکان، دستیاران روانپزشکی، دانشجویان Ph.D. و کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی انستیتو روانپزشکی تهران داوطلبانه به ارائه خدمات زیر پرداختند:

- ۱- تماس با مسئولین برنامه‌های بهداشتی و بهداشت روانی در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی ایران، کرمان و اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تاریخ ۸۲/۱۰/۶ و اعلام آمادگی انستیتو برای اعزام نیروی امدادی و بهداشتی.
- ۲- تشکیل بلافاصله ستاد بحران بهداشت روان زلزله در بخش روانپزشکی اجتماعی انستیتو متشکل از کارکنان بخش‌های مختلف، دستیاران روانپزشکی، دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، استادان و افراد داوطلب (از مرکز مشاوره صبح صادق).
- ۳- با ارسال نامه‌ای به ریاست دانشگاه علوم پزشکی کرمان، مدیر گروه روانپزشکی آن دانشگاه، رئیس هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و رئیس اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مبلغ ۲۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال از سوی مرکز همکاری‌های سازمان جهانی بهداشت، قطب علمی و مرکز تحقیقات بهداشت روان برای تأمین بهداشت روانی و پژوهش تخصیص داده شد.

تصویری از عمق فاجعه‌ی زلزله بم و تکلیف روانشناختی کودک بمی

۴- اعزام چندین گروه از دستیاران روانپزشکی و دانشجویان Ph.D. روانشناسی بالینی به شهرستان بم با هماهنگی سازمان هلال احمر و اداره سلامت روان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

این گروه پس از شرکت در کارگاه آموزشی دو روزه در زمینه حمایت‌های روانی اجتماعی در بلایا، فعالیت خود را آغاز کردند که مراحل کار به شرح زیر بود:

الف- غربالگری چادرها برای دستیابی به افراد آسیب‌دیده که در این مرحله گروه هدف بیشتر کودکان بودند.

ب- پس از شناسایی افراد آسیب‌زده مراحل هفت‌گانه حمایت‌های روانی اجتماعی در بلایا، انجام شد.

ج- با استفاده از تکنیک‌های تخصصی مناسب به افراد گروه‌های هدف در زمینه برخورد با افکار مزاحم، پرهیز و پیش‌برانگیختگی آموزش‌های لازم داده شد.

طی مدت اقامت این گروه در شهرستان بم، نشست‌های گروه درمانی تشکیل می‌شد و اگر ضمن فعالیت‌ها با موردی برخورد می‌شد که نیاز به اقدامات درمانی فوری داشت، معمولاً جهت درمان فردی ارجاع می‌شد.

جلسه‌ی بازگویی روانشناختی گروهی به‌وسیله دستیاران روانپزشکی اتمتینو

با ورود زخمی‌های حادثه به بیمارستان‌های شهر تهران و با درخواست ستاد بحران وزارت بهداشت و انستیتو روانپزشکی تهران، گروهی از اعضاء و هیئت علمی، و دانشجویان Ph.D. و کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی انستیتو روانپزشکی تهران در قالب گروه‌های درمانی به ۹ بیمارستان تهران (رسول اکرم(ص)، میلاد، شریعتی، امام خمینی، سینا، فیروزگر، فیروزآبادی، شفاپنجایان و فیاض‌بخش) اعزام شدند. وظایف گروه‌های درمانی، ثبت مشخصات آسیب‌دیدگان و ارسال روزانه آن به ستاد مرکزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور انتشار در شبکه، بررسی وضعیت روانی عاطفی افراد آسیب‌دیده، شناسایی موارد بحرانی، کمک در آرام‌سازی و کنترل اضطراب آنان و آموزش کارکنان بیمارستان در زمینه چگونگی رفتار با آسیب‌دیدگان بود. در طی این مدت از ۸۶۷ نفر فرد زخمی بستری در بیمارستان‌های یادشده ویزیت شد.

۶- به منظور اطلاع‌رسانی و آموزش گروه‌های مختلف درگیر با امدادسانی از جمله امدادرسانان، متخصصان و کارکنان بهداشتی در راستای شناخت ویژگی‌های روانی-شناختی افراد آسیب‌دیده و روش برخورد با آنان، گروه دیگری از روانشناسان و روانپزشکان، داوطلب تهیه بروشورهایی در این زمینه‌ها شدند و ۸ بروشور با عنوان‌های زیر تهیه نمودند:

- ۱- بهداشت روان در حوادث طبیعی.
  - ۲- بهداشت روان در حوادث طبیعی (راهنمای آموزگاران برای کار با دانش‌آموزان حادثه‌دیده).
  - ۳- بهداشت روان در حوادث طبیعی (راهنمای والدین برای مراقبت از کودک حادثه‌دیده).
  - ۴- بهداشت روان در حوادث طبیعی (برای آسیب‌دیدگان حوادث).
  - ۵- بهداشت روان در حوادث طبیعی (برای متخصصان).
  - ۶- بهداشت روان در حوادث طبیعی (برای کارکنان بهداشتی، مربیان و روانشناسان و امدادگران).
  - ۷- بهداشت روان در حوادث طبیعی (راهنمای امدادگران برای مقابله با استرس ناشی از امدادسانی).
  - ۸- بهداشت روان و معنویت در حوادث طبیعی (برای روحانیون، مبلغین دینی، رسانه‌ها و امدادرسانان).
- بیشتر این بروشورها ظرف چند روز با تیراژ ۳۰۰۰ تا ۵۰۰۰ چاپ و به مراکز مختلف از جمله روابط عمومی صدا و سیما، وزارت بهداشت اداره بهداشت روان و دانشگاه علوم پزشکی کرمان و بیمارستان‌ها، دانشگاه‌ها و درمانگاه‌های درگیر با حوادث غیرمترقبه به‌ویژه شهرستان بم فرستاده شد. هم‌اکنون تمام این بروشورها در پایگاه اینترنتی انستیتو روانپزشکی تهران به آدرس: <http://www.tehranpi.org> تحت عنوان "تازه‌ها" در دسترس است. گفتنی است هیچ‌گونه بودجه و کمکی در این مورد وجود نداشت و تنها با مشکلات فراوان، مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور در چاپ چند مورد کمک مالی نمود که قدردانی می‌گردد.
- ۷- چند برنامه آموزشی به شرح زیر:

الف: نخستین برنامه، آموزش یک روزه مداخله در بحران، با شرکت ۶۰ نفر از کارشناسان مراکز مشاوره تلفنی سازمان بهزیستی تهران و روانشناسان اداره کل بهداشت و درمان سازمان زندان‌های کشور بود که در تاریخ ۱۳ دی ماه ۱۳۸۲ در محل انستیتو روانپزشکی تهران توسط اعضای هیئت علمی انستیتو روانپزشکی تهران و گروهی که از مجروحین و مناطق زلزله‌زده بازدید کرده بودند، برگزار گردید. در این برنامه ضمن ارزیابی نیازهای مشاوران، درباره اهمیت مداخله در بحران، برقراری ارتباط در بحران، استرس و مفاهیم آن، خودکشی کودکان و بزرگسالان در بحران، مداخله‌های مددکاری در بحران و آسیب‌های روانی در امدادگران نکاتی بیان گردید.

ب: شرکت چند نفر از دستیاران روانپزشکی، دانشجویان دکتری و اساتید در کارگاه‌های دو روزه مداخله در بحران زلزله در تاریخ ۱۸ و ۱۹/۱۰/۸۲ در کرمان و ۲۵ و ۲۶/۱۰/۸۲ در وزارت بهداشت اداره در تهران.

۸- کمک به برگزاری کارگاه ۲ روزه مداخله در بحران برای مشاوران وزارت فرهنگ و آموزش عالی توسط دستیاران روانپزشکی اعزامی به بم در محل سالن کنفرانس بوستان گفتگو، در تاریخ ۹ و ۸۲/۱۲/۱۰

Andoosheh
Va
Raftar
الذیبه و رفتار

۹۳

دو تن از تسهیل‌گران دانشجوی دکتری و دستیار روانپزشکی از انستیتو به همراه کودکان زلزله‌زده در پایان جلسه درمان گروهی

- ۹- بازدید مدیران گروه‌های روانپزشکی و روانشناسی بالینی و رئیس انستیتو از مناطق زلزله‌زده.
- ۱۰- مشارکت در جلسات هماهنگی و برنامه‌ریزی بهداشت روان زلزله با سازمان‌های غیردولتی مختلف، مرکز ملی تحقیقات علوم پزشکی کشور به‌ویژه اداره سلامت روان وزارت بهداشت و بخش بهداشت سازمان جهانی بهداشت در قاهره به‌منظور اجرای برنامه‌های مشترک.
- ۱۱- هماهنگی دفتر روانپزشکی اجتماعی برای فراخوان همیاری بررسی آسیب‌دیدگان زلزله بم در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی ایران و انجام طرح یک‌ماهه دستیاران روانپزشکی برای ارائه خدمات روانی اجتماعی به بازماندگان زلزله بم.
- ۱۲- اجرای برنامه‌های آموزشی عمومی، آسیب‌دیدگان و امدادگران به‌وسیله صدا و سیما و روزنامه‌های سراسری.
- ۱۳- انجام طرح‌های پژوهشی:
الف: طرح پژوهشی کیفی فعالیت‌های انستیتو روانپزشکی تهران با عنوان "بررسی خدمات بهداشت روان ارائه شده به آسیب‌دیدگان زلزله بم" که نتایج آن آماده انتشار است.
ب: طرح پژوهشی "بررسی وضعیت روانی- اجتماعی زلزله‌زدگان بم" با همکاری مؤسسه تحقیقات، بازتوانی و بهبود زندگی زنان.
ج: تنظیم توافقنامه با اداره سلامت روان وزارت بهداشت و دفتر مدیریت شرقی سازمان جهانی بهداشت در قاهره به‌منظور اجرای طرح بهداشت روان در شهرستان بم در ۶ ماهه دوم بروز زلزله. در حمایت از این طرح دکتر احمد محیط و پروفسور سری‌ناوا مورتی تلاش و حمایت خستگی‌ناپذیری را در بم، تهران و قاهره و احتمالاً ژنو به‌عمل آوردند.